

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdászati s társadalmi lap.

A SZABADELVÉPÁRT KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:
 helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve.
 Egész évre . . . 10 frt.
 Félévre . . . 5 „
 Negyedévre . . . 2 „ 50 kr.
 Egy órá . . . 1 „
 Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, **Kutasi Imre nyomdájában**, aztán Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseiben, vidéken a postahivataloknál.

Hirdetési díj:
 öt hasábos petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelent hirdetéseknek leegyenlő díj van. Helyi hirdetések minden sorra 30 kr. Nyitási költségek minden sorra 20 kr. A hirdetéseknek valaminek a nyitási költségek egyedül a kiadói iródban vétetnek fel. Az előfizetési és hirdetési díjak a kiadóhivatalba, a lap szerkesztőségébe tartozó közlemények a szerkesztőségi iródba címzendők.
 nagyjujtoza Jóna-ház 1704. szám alatt

A konventről.

Holnap ül össze Debreczen városában az összes ref. egyházkerületek küldötteinek ülése, a konvent, hogy az egyház közös ügyeiről tanácskozzék. A ref. egyház legelőkelőbb tagjai képezik azon testületet, férfiak, kik mint Vay báró, Lónyay Menyhért gróf, a politikai élet terén első rangu szerepet játszanak, Molnár Aladár, Fördös, Szász Domokos, a superintendensek, az egyház kiváló bajnokai, ezenkívül számosan mások. Kiknek nevét az egész nemzet ismeri és tiszteli.

A konventnek első fozosat s kiváló jelentőségű feladata a fent elköszítése, mely zsinat lenne hivatott az egyház szervezetét el lehetőleg egységtetvé tenni, ez autonómia határait belül. Az egyöntetűség a protestáns egyház kebelében csak a lényeges dolgokban képzelhető. De ezen ügyekben is a történelmi fejlődés következtében különösen a királyhágón túli s királyhágón innen kerületek között oly nagy az eltérés, hogy a megegyezés nagy fáradságra kerül, annál inkább, mert tudvalevő dolog, hogy minde, a mi a vallással többé kevésbé összeköttetésben van, oly ne nyúl hozzá féle virág, melyet csak nagy ovattossággal s fokozatosan lehet megváltoztatni.

De sokkal fontosabb ennél s nagyobb közérdeklél bir a protestáns tanügy rendezése. Nincs kétség felette, a higgadtabb gondolkodás reformátusok is elismerik, hogy a magyarországi protestánsok tanügye nem haladt az utóbbi évtized alatt oly mérvben, mint azt a korszellem megkövetelte s az Eötvös lángszava által feltámadt mozgalom más iskoláknál tényleg is megvalósította. Maga Molnár Aladár, ki a konventnek ezen ügyre vonatkozó tervjavaslatát készítette, kiemeli a sok szegényen felszerelt s hiányos szervezett apró ref. gymnáziumot, elsorolja azon hiányokat, melyek részben az autonómia egyház szerény pénzforszáraitól erednek. A konvent van hivatva arra, hogy megtegye a nagy lépést s a protestáns tanügyet a kor színvonalára emelje. Ha a jelen ülést alatt ez megtörténik, mi felett nem kételkedünk, a prot. konvent debreczeni ülése köznevelődésünk történetében mint fénypont fog szerepelni.

Az autonómia ma már oly gyakran megáradott előjogai csak akkor fognak szolgálni a ref. egyház támaszául s erejéül, ha ezen autonómia nem lesz köpeny a visszaélések, hiányok fedezésére hanem mintegy nemes ösztön arra, hogy az egyház a kor színvonalára emelkedve versenyezzen az állammal s más testületekkel a tanügyi javára. Az okos önmérséklet, régi előítéletek s ábrándok eldobása s a felesleges vagy fenntarthatatlan intézetek megszüntetése utján az erőkoncentrálása a jó népkiskolákra, néhány

jeles gymnáziumra, s a sok helyett két-három kintinő főtanodára, melyben a theológus s leendő tanár teljes bölcsészeti képzést nyerjen — ezen kívánalmak azok, melyek jelenleg a konvent előtt állanak s melyeknek megvalósítása fogja egykor a prot. tanügy szebb korszakának első lépését képezni.

Miként a tanügyben, ugy magában az egyházi törekvésekben is a józan önmérséklet s az erők meglátolása képezi az új mozgalmak valódi becsét. A konvent egyik legfontosabb kérdése, az állami felügyelet jogának részletezése s nézetünk szerint szintén ezen szempontból oldható meg helyesen. Alaki hibákat találni lehet, maga a kérdés megoldása azonban az ismert pontozatok megvitatása által sokkal inkább előmozdítatik, mint a meddő polemia által. Hasztalan azt követelni, hogy az egyház, mint régebben volt, ezúttal is állam legyen az államban. Az egyháznak speciális feladatait, a dogmákat, a liturgiát nem bántja soha senki, de a közérdeklél inkább összefüggő működésben lehetetlen az államnak megengedni, hogy a felügyelet a haladás s államérdekek tárgyában mellőzőleg legyen, s a konvent merev álláspontja esetleg azt idézheti elő, hogy a felügyelet szabályozására vonatkozó törvényjavaslat az ő szakértői nyilatkozatuk meghalgtatása nélkül terjesztetik be.

De legyen bármily eredménye a konvent tanácskozásainak az utóbb említett kérdésekben, egy eredménye kétségkívül lesz s az a magyar ref. egyházban a szorosabb egyesülés. Azon egyház a melynek hazafias érzelmé s fogékonysága a modern eszmék iránt kétségkívül áll, ezen egyesülés által hatalmasabb s erősebb leendő az idők folyamában netán még veszélyeztethető nemzetiségünk ezen egyesülés ismét erős bástyája leendő. Csak ne veszítse el azon egyház, mely egykor a 17-ik században, szabadságunk s alkotmányunk védbástyája volt, csak ne veszélyeztesse azon egyháztestület magas erkölcsi tekintélyét azzal, hogy az autonómiának egyes elavult foszlányait többre becsülje a protestáns tanügy valódi jellegét képező haladásnál s hogy a kormány által kényszerítette magára azon jó s üdvös dolgokat, melyeket fényes múltjánál fogva, mint zászlóvivőnek, neki kellett volna először megvalósítani.

Ismételjük, hogy a konvent tagjai a magyar protestáns egyház elítélését képezik. Nem a nagytömeg, a kintinő férfiak csoportja itél a jelen felett, állapítja meg szerett egyháza jövőjét. Kétkedők-e valaki, hogy a hol annyi és s annyi jó akarat van együtt, a sötétség s előítélet diadalmaskodjanak?

György Aladár.

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája

Két esküdtzéki tárgyalás.

I.

A rablójlikos gyermekok társasága.

Öt nagyreményű fiatal ember állt a mult hó utolsó napján a párizsi esküdtzék előtt. A legöregebb sines közülök husz éves, egy tizenegy éves és egy még fiatalabb, olyan vézna kis gyermek, hogy alig látszik ki a feje a vádoltak padjából. Perük igen nagy feltűnést keltett Párisban, főképp fiatalok miatt s a tárgyalóterem zsutolóság tömve volt a legelőkelőbb közönséggel.

Három a fiatal gonosztevők közül csak lopásban való részvételét volt vádolva. Bevallották ugyan, hogy késekkel és pörlyökkel fölfegyverkezve mentek lopni s el voltak zsánva, hogy ha valak utjokba áll, azt megölik, de gyilkosság elkövetése csak a banda két vezérére, Abadie és Gilles-re bizonyult.

Abadie az idős, a legveszedelmesebb emberek egyikének tűnt fel. Almadzó féltőlondnak lehetne nevezni, kinek józan gondolkozását a rablójlikos olvasása tökéletesen elforgatta; utóbbi időben nagy rablópapát akart alakítani, melynek főnökévé önmagát szemelte ki. Meghelté nála e tervezett társaság ajszabályait, melyben a belépés feltételei és a tagok kötelezettségei vannak czikkeltetve s mindenki köteleesség mellé egy-egy drákói szigorú büntetést is megjelölt. A drákói szigorú büntetést a tagoknak netalán megszegő-

Valóban drákói szigorú akart a reménybeli kapitány életbeléptetni, így a többi közt ezeket írta: „Nem szabad szeretőt tartani.” Halálbüntetés terhe alatt! — „Azok kiket a rendőrség esetleg elfog, és eluralkítja a titkokat halálal büntetendők.” — „Mindenki köteles a szálfállat hosszúra nöeltetni. Halálbüntetés terhe alatt.”

A legkülönösebb, hogy ez alakulában volt rablóbanda tagjai nagyobbbrészt jómódú családok gyermekei s ha a két főnök nem követte volna el a gyilkosságot, szinte nevetni lehetne rajtuk, annyi szertartásos elemet vegyitettek működésükbe; s a sok komédiát látva az ember azt hinné, hogy szinpa i játékhoz készültek.

Abadie kiváltképen jó családból származik. Szülei semmi áldozatot sem kíméltek és semmi eszközt el nem hanyagoltak, hogy megtartsák őt a jó uton; Gillesnek csak atyja élt, de ez is mindent megtett fiáért. De a nemes ifju ugy hálalta meg atyja gondoskodását, hogy egy rövidke év alatt 10,000 frankot lopott el tőle, sőt utóljára koldusbotra juttatta, ugy hogy a szerencsétlen ember ma szegényül és rongyosan bolyong Páris utcáin és életét a legnehezebb módon tengeti. E két fickóhoz még néhány fél-gyermek állott társul s aztán megkezdtek vakmerő vállalkozásokat, melyek végül Bazengaudé meggyilkolásához vezettek.

A vallatásnál kiderült, hogy e társulat miniszterület volt szervezte, s hogy Abadie és Gilles rendkívül ravasszággal és ügyességgel tudták őket „munkára” vezetni. Általában Abadie és Gilles mint csábítók tűnének fel, s az államügyész rájuk a halálbüntetést hozta in-

A protestáns tanügy programja.

(+) A holnap megnyíló konvent a ref. iskolák ügyének rendezését is fő feladatául tűzte ki. Városunkban mint a magyar reformáció ősfészkebe seregelték ugyanis az ország legkiválóbb protestáns férfiai, hogy a kor igényeihez képest megtegyék az egyházi és iskolai ügyekre vonatkozólag mindazon javításokat, melyeknek teljesülése életszükségessé vált a protestáns tanügy számára.

A közoktatási ügy rendezésére vonatkozó javaslat elkészítésével Molnár Aladár országgyűlési képviselő bízta meg a magyarországi ref. egyházkerületek egyetemes értekezletét, ki eleget is tett a kérelemnek, mert már hosszabb idő óta forog közkézen a 4 részre terjedő 217 s-ből álló javaslat, melyben előterjeszti a ref. köznevelési intézetek rendezésére vonatkozó tervét.

Igen szépen mondja a szerző, hogy ő nem akarja azt, miszerint a közoktatás uniformiztassék, károsnak tartaná ezt minden esetben, mert nem kell attól félni, ha tanítványaiknak a szellemi életben bizonyos mértékben többféleség fejlődik. A jó tantervnek mindenesetre roppant értéke van, de ez nem biztosít még arról, hogy minden tekintetben eleget tesznék a cél érdekében; kellenek kintinő-n képzett jól fizetett tanerők kellő számmal, segítni kell egyes osztályok túlnépességét stb.

A javaslat az óvodákra vonatkozólag megjegyzi, hogy azt csak a népkisokola előkészítő osztályainak kell tekinteni, hol énekre, imára, tornára és Fröbel-féle játékokra kell oktatni a gyermekeket.

Az elemi iskolák mindennapi és ismétő tanfolyamokból álljanak. Egy tanító 60 gyermeknél s hetenként 26 óránál többet nem taníthat. A tanító és tanítónőket képző tanintézetek tanfolyamát 3 évre, a kisdolgozókat képző intézetét pedig 2 évre teszi a javaslat.

A második csoportban a keresztény feltebráti nevelő intézetekről van szó. Ide tartoznak az árvaházak, szeretetházak, siketnémák és vakok intézetei, melyek szintegy, mint az elemi tanintézetek is az egyházi hatóságok felügyelete, illetőleg igazgatása és gondozása alatt állanak s állapotukról szintén évenként jelentés adandó be a felsőbbétséghez és értesítő teendő közzé.

A javaslat harmadik részében a közép-tanodákról tétetik említés. Mind a gymnasium, mind a reáliskola 8 évi tanfolyamot foglal magában s ez intézetekben rendszerint csak rendes tanárok alkalmazandók. A tanárképzés módját időről-időre az országos egyházi tanács állapítja meg külön szabályrendelettel. Az igazgató hetenként 14, a rendes tanár 20 óránál többet nem taníthat. A rendes tanárnak lakáson kívül 1200 frtnál kevesebb fizetése nem lehet.

E rész a női középiskolákról is gondoskodik. E tanintézetben a rendes tanfolyam 4 évig tart, mely fölfe még egy vagy két évig tartó továbbképző tanfolyam is állítható azok részére, kik tanulásaikat tovább akarják folytatni. A középiskolák igazgatása és hatósága áll: a tanári testületből, az iskolai székéből és az egyházi hatóságokból.

A negyedik rész a főiskolákról emlékezik meg. Ilyen főiskolák az idő szerint: a theologiai tanintézetek, bölcsészeti tanfolyamok, jogakadémia. Akadémiai főiskola bármelyik egyházi testület csak azon esetben tarthat fenn, ha előbb alsóbb fokú iskoláiról kellőleg gondoskodott, s e mellett még elegendő anyagi erővel rendelkezik. Több egyházkerület együtt és közösen is tarthat fenn egy főiskolát, sőt ily iskolákon egyes tanszék is. A főiskolák szervezetének, valamint az egész tudományos felső oktatásnak alapelve a tanítási és tanulási szabadság. A főiskolák rendes tanárainak 300 frt lakbér s 1500 frt fizetés adandó.

A nyugdíjazást és özvegyek árvaik segélyezését az orsz. egyházi tanács külön szabályzatban rendezi.

A theologiai szakosztályban a tanfolyam 4 év, a bölcsészetiiben 3 év s ha tanárképzéssel van egybekötve, 4 év, a jogi s államtudományi szakosztályban 4 év.

A főiskolai hatóságok képezik: az egyes szakosztályok tanártestületei, a főiskolai tanács, az egyházkerület és az orsz. egyház tanács; az utóbbi évenként jelentést tesz közé a ref. egyház nevelő- és tanintézetének, s azokban a közoktatásnak állapotáról.

Ezekben tartottuk szükségesnek Molnár Aladár javaslatát ismertetni. A sok üdvös eszmét tartalmazó munka mindenesetre kiváló tárgyat fogja képezni a konvent tanácskozásának s mi mellege óhajtjuk, hogy e javaslat után teendő intézkedések a prot. tanügy melébbi fölvirágzását eszközöljék.

Az okkupáció kezdete.

A novi-bazári megszállás a hadvezér, Würtemberg herceg aibnag proklamációjával vezettetik be. A közbe teendő s a megszállandó terület lakosságához intézett kiáltvány kijelenti, hogy a megszállás a szultán által kötött konvenczió s a török hatóságokkal való teljes megegyezésben létesül, hogy csapatunk mint barátok jönnek s a béke érdekében megóvása képezi feladatukat. Török részről is proklamáció tétetik közzé, mely a lakosság nyugalmára s a csapatok barátságos fogadására hívja fel.

Az okkupáció egyes részletei föl Szarajevóból, szept. 2-áról a következőket jelentik:

Az előnyomulás Novi-Bazár pasalik határaihoz a legteljesbrendben megy végbe. Ma indult oda a Kellner 41. gyalogezred utolsó zászlóalja s a 25. tábori vadász zászlóalj, míg az emitt ezred többi zászlóaljai s 51 vadász zászlóalj már pár nappal előbb elindultak. Tuzlából a Parma gyalogezred Kladyon és Olouvan át voult Visegradra, hova időközben már megérkeztek, Visegradban van tovább a Scudier ezred is. A ma elindult csapatok az utolsó voltak, melyek az okkupáció padtészbe beoszták s mihelyt a vegyes katonai bizottság, mely mult szombaton ment át a határon, Czajniczba visszatért, mi szept. 6-ra váratik, azonnal megkezdődik, ha valami váratlan eset föl nem merül, a bevonulás, Würtemberg herceg 6-án megy Czajniczba.

Az okkupáció színtere.

Priboj, Prjepolje, Bjelopolje és Taslidsa a Drina legnagyobb mellékfolyója: a Lim vidékén fekszenek, mely a szandzsák legnagyobb folyója. Emittet községek, beleszámitva a

II.

A csabító áldozata.

Bizonyára senki sem kételkedik azon tény fölött, hogy a kontinens minden esküdtzékeire nagyon gyakran nem csekély befolyással van egyes esetekben a vádlottak padjára kerülő személyiség, különösen a gyermekgyilkosság esetekben.

Magok az angolok, a kiket pedig egyáltalában nem vádolhatunk sentimentálizmussal, nem egyszer engedik el büntetlenül a gyermekgyilkosságot oly esetekben is, midőn a törvény betűre támaszkodó bír, minden bizonynyal szigorúan iténe. De azért bizonyára senkinek sem jut eszébe felelősségre vonni az esküdtteket, hisz szemben a törvény szigorával, oly nehéz az érzelmet folytán, megfélelő itéletet hozni. Hisz magz az ujal gondbüntető törvény sem minősíti ezt kérelmetlen gyilkosságnak, mit a 138-ik czikkely szavai bizonyítanak.

Egy közlebbi eset alkalmából Brown Anna állott az esküdtzék előtt. Flatal 18 éves leány, ki törvénytelen gyermekét az elszülés által megfosztá életétől, de oly körülmények közt, melyeket figyelembe nem venni lehetetlennek, melyek a szerencsétlen teremtés hiános cselekvését, egészen más világításba helyezik.

Kedvese és csabítója esküvel ígérte őt fölvenni és megfelelő mindazon kötelességeknek, melyek a viszony ilyen fejlődése után tőle követelhető. És aztán mégis elhagyta őt bűnösséggel aljas tetteivel vádolva kedvesét, a kinek feléke oly sok szepet, oly kedveseket írszézelt.

közvetekvő 14 szegény, rongyas falut, alig 150 kilométer hosszú s fel németmőföldnyi széles hadászati vonalt adnak a hadsereg rendelkezésére.

A nyugotra fekvő városok, mint Nova-Város, Szjenica, a liga főhadiszállás, fanatikus, ellenséges lakosaikkal együtt ezután is a porta kezén maradnak. A megszálló seregek nemcsak az elszállásolás, hanem az élemezés nagy nehézségeivel is meg kell küzdeni. A legénység élelmet, a lovak takarmányát innen hazulról kell vinni, s hogy ez mily roppant nehézségekkel fog járn, mutatja a boszniai okkupáció példája.

Az északról délfelé vonuló két utat csak teherhordó állatok használhatják. Terhes kocsik épen nem közlekedhetnek rajta. Az utak, különösen a pasalik határain, gyakran mért-földnyi hosszúságban igen jó karban vannak, hol kocsik is közlekedhetnek. Az emelkedéseknél azonban, meredek sziklák szelén szó sines arról, hogy a kocsi is felmeheessen, már csak azért sem, mert a teherhordó állatok lábnyomai mintegy lépcsőszerűleg alakították át az emelkedéseket.

Csapatunk bevonulása a novi-bazári szandzsákba valószínűleg két hadoszlopban fog megtörténni. Az egyik Visegradra támaszkodva, a szerb határ közvetlen közelében, Podziga mellett lépi át az Uvac határpatakot, s a Lim-völgyön fölfelé Priboj, Prjepole (és Bjelopolje) falvakat szállja meg. A másik hadoszlop Goradzara, s a mizskai csapatunk által megerősített Csajniczra támaszkodva, a régi török postautat használja. Ez utnak Bosznia első részét utaz katonáink teljesen járható állapotha helyezték; a határtól, az Szvetlo Borjetól kezdve a taslidsai völgybe rosz, tekerényes, nagy kövekkel borított, alig járható utat képez 1400 méter magasban, meredek sziklák parkányán, szédítő mélységek szelén. Taslidsától meglehetően jó, bár vízhiányba szenvedő ut vezet a 15 kilométernyire fekvő Prjepoljéig. Ha csapatunk Taslidsát és Prjepoljét elértek, könnyen egyesülhetnek s támogathatják egymást.

Priboj 2000 mohamedán lakost számláló városka. Prjepolje már nagyobb város, van 6000 lakosa s csapatok elszállásolására alkalmas helyiségei. Prjepolje s Bassovicse környékén már alig akadunk az emberi kéz nyomaira; égig meredő sziklák, áthatlan erők egész vad kitéjeztés adnak a tájnak s ennek megfelelőleg a lakossá, mely csupa szálás, megtermett, szép férfiakból áll, még bekeüdben is rablásiél él. E tájról toborozza a liga legelsőzintű harcászait, Bjelopolje már egészen Montenegró határain fekszik, átformálva melyedésben. E helységet egyelőre nem szállják meg csapatunk.

Még egyszer Andrassy gróf visszalépésének okairól.

Andrassy gróf visszalépésének indokait taglalja a P. Lloyd s hosszra állítja hogy a lemondásra gr. Andrassyt egyes egyedül megmorgált egységére való tekintet bírta. Ő Felségé egy személyiséggel szemben, ki gróf Andrassy mostani visszalépése ellenében az aggodalimok egész sorát emítte fel, így nyilatkozott: „Mindet tudom én, érzem én is; — de nekem nem szabad és nem lehet őt tönkre tenni...”

A P. L. most a berlini szerződést végrehajtottnak tekinti. Ez által, ugymond, — egy történelmi korszak véget ért, s ha gróf Andrassynek, egységére való tekintettel, egyáltalában vissza kell lépnie, azt ép most találja indokoltnak, midőn új kérdések még nem merültek fel. De új kérdések — ugy mond, — már legközelebb fognak fel merülni. Nevezetesen az Ausztria-Magyarország és Oroszország között viszonyok talán már legközelebb

A lány, kit oly szívtelenül megcsalt, szív-szaggató panaszszal szólt hozzá az esküdtzek előtt: „Henrik mért hagyta el engem!”
 A csabító mosolygva illesztgette orrára czvikkerjét s fitymálva mondá:
 — I never thought you marry You. (Sohsem ígértém neki, hogy nőül veszem.)
 A közzadó hosszas beszéde dacára az esküdtzek néhány pillanattal tanácskozva, előnkük jelenté:
 — Mylord! A vádlottat ártatlannak találtuk.

A bíróság tehát felmentő ítéletet hozott s a vádlott felemelkedve, zokogó hangon szólt: „Uram! Köszönöm önöknek!”
 Smith Frigyes a csabító, az ítélet kihirdetése után hirtelen elakart osonni, midőn födemelkedik az esküdtzék élénke és szólt:
 — Mylord! Van-e jogunkban indokolni ítéletünknek észrevételünkkel.
 Elnök: E joguk meg van kétségen kívül, csakhogy az ítéletet már megváltoztatni nem lehet.

Az esküdtzek élénke erre feleli: Mylord, a bíróság meggyőződéséből midőn ki ítéletét, de itt oly körülmény forog fent, midőn a bűn elkövetésének okozóját, sajnos, talán nem is büntethetjük meg.
 — Magam is beismerem az ily ítélet fontosságát és jelentőségét és látom, hogy a törvény e tekintetben még nagyon hiányos. Végül Smithhez fordulva szólt:
 — És én meglej, és igyekezék megnyugtanni lelkiismeretét ez ítélet mellett, elkövetett bűne dacára is.

döntő fordulatra jutnak. Oroszországban érzik a vereséget s ezért monarchiánkat s Németországot teszik felelősnek s ha — nem távoli jövőben, monarchiánk s Oroszország között komoly fejtetésekre kerül a sor, tán jobb, ha monarchiánk külügyeit nem azon férfi képviseli, kit Oroszország diplomáciai vereségének okozójául tekint. S ha a tárgyalások ennek dacára nem folynak le simán, legalább Pétervárot s azon bécsi körökben, melyek hatalmas befolyásukat még mindig hajlandók Oroszország javára értékesíteni, nem mondhatják, hogy a nehézségeket a „magyar ember” kizakarva idézte fel, kit a „revanche pour Világos” foglalkoztat.

Franciaország száműzöttjei otthon.

Már este 7 órákor óriási néptömeg gyűlt össze az orléans-i indóháznál, hogy bevárják a 8 órákor száműzöttjeikből megérkező kommunisztákat. Fel 8 órákor azonban sürgöny érkezett, mely tudatja, hogy a száműzöttök beállott késedelem folytán csak éjfél után — helyesebben hajnalban — 4 órákor fognak megérkezni.

A nép azt hitte, hogy e jelentés csak a rendőrség fogása, melylyel magakarták akadályozni az esztendőleges tüntetéseket. Azért nagy rész maradtak: egyik részük a pályaudvarban helyezkedett el, a többiek pedig ama számos korcsmák és kávéházakban szóródtak szét, melyek a pályaudvart körül veszik.

Az igazgatóság a késedelem miatt eléggé nagy volt, káromkodtak is sűrűn, de a szenvedélyesebb kifakadásoktól tartózkodtak, a nyugalmat nem zavarták meg, kik közül egész csapat hírlapíró telepedett le a szomszéd kávéházban.

11 óra tájban a tömeg végre meggyőződött, hogy a kommuniszták csakugyan 4 órákor fognak megérkezni, s azért kezdett oszlatni, s lassankint annyira fogyatkozott, hogy az indóházban összesen csak néhány száz ember volt már együtt, kik közül egész csapat hírlapíró telepedett le a szomszéd kávéházban.

Reggeli 4 órákor az indóház újra megelénkült. Mintegy 1500—2000 ember s ezután majdnem kizárólag rokonok, gyűlt össze; 4 óra 25 percz, a megkegyelmezett vonatra végre megérkezett. Majdnem valamennyien fehér zubbonyt és fehér kalapot viseltek. Kihűtésük megindítván szomorú, levert volt. Mikor a vonat az indóházba berobogott, halk „Vive la République!” hangzott, ezt is csak ketten mondták az érkezők közül. A többiek teljes nyugodtsággal viseltek magukat s még arra sem feleltek, midőn a várakozó tömeg „Vive la France! és Vive la République!” kiáltásokkal fogadta őket.

Ez a kis zaj azonban csakhamar elfut a viszontlátás, az ölelés és csókok hullámzó árában. Olyan megindító jelenetek aligha láttak még az indóház, mint ezuttal az orléans-i. Sírás, zokogás hangzott mindenfelől s alig volt egy ember, a ki megindulva ne lett volna. A segélyző bizottság tagjai minden hazatérnek 5 frankot adtak át s mindazokat, kikért nem jöttek rokonok vagy barátok, a szomszéd korcsmában és vendéglőben megvendégelték.

A városi főreáltonoda ügyében.

Illetékes helyről következő helyreigazítást közlik velünk a „Debr.-nagyvárdi Értesítő”-ben megjelent s városi főreáltonodával foglalkozó cikkre:

Alapítván ama lap állítta, hogy a reáltonodának alig van 50 növendéke s annak csak egy negyede debreczeni.

A debreczeni városi főreáltonodában volt a bejegyzett tanulók száma: az 1877/78 iskolai évben 121. (ebből 61 debreczeni, 60 vidéki) az 1878/79. iskolai évben 102. (ebből 47 debreczeni, 55 vidéki). E különbséget azon körülmény okozta, hogy a 6 osztály 8 osztályra terjesztették ki. Ezen intézkedést majd minden reáliskola megérezte, így például a kassai állami reáltonoda növendékeinek száma az 1877/78. tanév elején 248, az 1878/79. tanév elején pedig 202 volt.

Alapítván továbbá nevezett lapnak azon állítása is, hogy a teljes 8 osztály reáliskola

a városnak évenként 50,000 forintba kerülne, mert ha mind okleveles tanár volna is alkalmazva s a legnagyobb fizetéssel, a mi pedig nem okvetlen szükséges, a költségvetés akkor sem volna több a következőkénél:

1. 12 tanár pr 1500 frt 18000 frt. 2. Igazgatói fizetés 500 frt. 3. Könyvekre, vegyszerekre, 400 frt. 4. Hivatalszolgálat fizetésére 300, együtt 19.200. S ha a főiskolában megszűnnék az ingyen elhelyezés, lakbérre 2800, összesen 22000 frt, a mi a „D. N. Értesítő” által állított összegnek fele sincs.

Alapítván végül az is, hogy a közoktatási miniszterium a reáliskolákat megszüntetni akarja, mit a tankerületi kir. főigazgató következő levele eléggé világosan megczáfol:

A debreczeni főreáltonoda igazgatójának. A vallás s közokt. miniszter ur ó nagyméltóságától f. hó 18-án 16337. sz. a következő rendeletet vettem: Több oldalról értsemre esvén, hogy a reáliskolák fenmaradását illetőleg talán a közlebb tartott enquète tárgyalások alkalmából aggodalmak merültek fel és tápláltanak: felhívom a tank. főigazgatótságot annak haladéktalanul való közhírré értesítésére, hogy a reáliskolák megszűntetése, de sőt egyelőre jelenlegi szervezeteik megváltoztatása sem tervezetik, hogy tehát a reáliskolák jelenlegi tanulói tanulmányait a jövő tanévben is akadálytalanul folytathatják s a megkezdett irányban be is fogják végezhetni.

Miről tekintetes uraságodat tudomás s közhírré tétel végett ezenel tudósítom.

Nváradon 1879 június 21-én. tank. főigazgató tavollétében Várszély Armin, főgymnasiun igazgató.

Tutti-frutti.

A montenegrói fejedelmet sokáig megemlegetik Bécsben, a kikkel kezelt szorított. — Szappermet! Ez aztán ért hozzá, — mondta a körülte álló tisztnek B. Maroicsics tábornagy, mikor kiszabadíhatta kezét a montenegrói fejedelem vasmarkától.

Konrad alsó-ausztriai helytartótól azt mondják, hogy három napig nem bírt írni a fejedelmi kézsorítás után.

New-Hampshireben az a valóban furcsa szokás divatozik, hogy minden leányunk férjhez kell menni 33 éves korában, ha ugyan addig nem akar férje. A nevezett tartományban ugyanis a házassaló fiatal emberek körül könyvet vezetnek és mikor egy leány betöltötte a 33-ik évét, akkor a házassalóközött kisorsolják. A kit a sors ér a kötelezőn venni a leányt, míg a többiek egy kerek össeget adnak össze a — kiházasításra, azt hiszik: örömet.

S. megye egyik mezővárosában bement egy paraszt a homeopathia orvoshoz, körülnézett, mintha keresne valakit.

— No mi tetszik? kérdi az orvos, ki igen sovány öreg ember volt.

— A homeopátus urat keresem, válaszolá a paraszt.

— Hisz az én vagyok.

— Hát az uristennek ajánlom. Ezzel megfordul és kiindul.

— De már ha a doktorral van dolga, hát szóljon, hiszen mondtam, hogy én vagyok az.

— Mi haszna? Ugy is hiába mondanám.

— Miért?

— Azért, mert orvososság akartam volna kérni.

— Hisz adok én azt.

— Nem kell már.

— De hát miért nem kell?

— Azért uram, mert ha jó orvoságam volna, bizony maga sem volna olyan görbész.

Ki mit csinál a mikor — meghal.

Egy uri ember, a kinek nem volt okosabb dolga, a következőket állította össze: a magán — ha meghal, őseihez tér; a turista — az orának — végső órája út; a gazember — jsten itélőszéké elé hivatik; a költő — át szenderül; a lámpagyújtó — végsőt lobbant mészére; a kiváncsinak — lecsukódik szeméi; a bankár — leszámítol az étellel; a

lakatos — beadja a kulcsot; a kovács — elpatkol; a vénasszony — kipörölte magát stb.

Dr. Ricord, a világhírű műtő, egy tyuk-szemoperateur-t hivatott.

Mikor a műtétnek vége volt, a doktor egy huszfrankos aranyat ad a tyukszemvarkarónak.

— Hova gondol ön uram? Csak nem fogadhatok el egy collégától honoráriumot? válaszol ez.

Az ékszerészhez viszik *viszik Mariskát, fülének kifurása végett. A kis lány sehogyan sem akarja magát a műtétnek alávetni. Anyja, minden argumentumát kimerítvén, végre így szól hozzá:

— Látod fiam az istenke is ugy akarja.

— Az nem igaz, felel Mariska. Ha az istenke akarja, hogy a fulem ki legyen furva, hát — kifurta volna ő maga!

Az ékszerésznél.

Ilka kisasszony, menyasszonyi állapotában ékszereket válogat magának anyjától.

— De gyermekek, mond az anya, te csupa törékeny dolgokat választasz magadnak; keress szolidabb, tartósabb darabokat, hiszen — csak egyszer mész férjhez.

A kis lány nagy, aratlan szemeket vet anyjára:

— Ki tudja?

Különféle ismerősökről volt szó ebéd alatt, főképp arról, hogy ki hogyan házasodott vagy ment férjhez, minő szerencsével stb.

Erzsike, a ház kilenc esztendősz büszkesége, figyelemmel hallgatja a társalgást.

Végre egy vendég hozzáfordul.

— Hát maga Erzsike, férjhez fog-e menni, vagy kisasszony marad?

Erzsike szégyenlős mosollyal felel:

— Egyiket sem. Én... övezgy szeretnék lenni!

Napi hírek.

A magyarországi reform. egyházak egyetemes konventjének gyűlése, holnap délelőtt 9 órákor venndi kezdetét a ref. főiskola dísztermében.

A prot. konvent bizottsága tegnap és ma tárgyalta a Mohár A. adar orsz. gyűlésképviselő által készített tanügyi javaslatot s a tárgyalás a mai ülésen bihetőleg be is fejeztetett.

Baró Vay Miklós ur ó exellenciája, mint a magyarországi reform. egyházak egyetemes konventjének elnöke a mint jeleztük is, tegnap délelőtt városunkba megérkezett s Révész B. püspök és Simonffy Imre polgármester és kir. tanácsos urak által fogadtatott, mint városunk kitünő vendége. A vasutól a város öts diszlogatán szállítottatott be.

Gr. Lónyay Menyhért ur mint konventi tag a ma esti vonattal városunkba érkeztek.

Főiskolánkban a tanév ma nyitottatott meg nagy ünneplésséggel. Soha tanév még ilyen országos kitünőségek jelenlétében nem nyitottatott meg. Ott voltak a főiskolai imateremben br. Vay Miklós ó exel. főgondnok ur, aztán négy püspök, Révész Bálint, Nagy Péter, Knn Bertalan és Papp Gábor urak, továbbá jelen voltak: Molnár Aladár országgy. képviselő, Mitrovicz Gyula, dr. Kovács Ödön, Antal Gábor tanárok és Kiss Áron esperes urak. Az imát Csiky Lajos segédtanár mondta, az énekar pedig két szép egyházi éneket adott elő. Az előadások a konvent miatt csak pár nap múlva fognak megkezdődni.

A megyei közigazgatási bizottság má délelőtt tartotta ülését; közlebbi számunkban közölni fogunk róla egyes érdekesebb adatait.

A csütörtökön szept. 11-én tartandó városi biz. közgyűlésnek tárgyai: 1. Polgármesteri jelentés. 2. Miniszteri leirat, mely szerint az 1878. évi zárszámadás tudomásul vétetett. 3. Ugyanaz, melylyel a piszc-utczának aszfalt járásával való ellátása iránt közgyűlési határozat jóváhagyottat. 4. Ugyanaz, mely a fumei, portugál és angol allignőknek és a budapesti angol főigazgatóknak illető kormánnyal részéről tett kinevezését tudatja. 5. A közigazgatási bizottság félévi jelentése

6. Tanácsi előterjesztés a f. évre kijelölt uti közvevisi munkálatokra. 7. Ugyanaz, a homokterben kinkakók ügyében beérkezett miniszteri rendelet miképen leendő foganatosítás iránt. 8. Ugyanaz, a löversenyterre névbe az érdekelte társaság s a város közt létrejött egység tárgyalása. 9. Ugyanaz, az 1863—64. évi iségi kölcsön ügyében. 10. Jelentése a miskolc-váradai vasut érdekében közgyűlés által tett kiküldötteknek. 11. A szerajevói tüzkárt vallottak részére könyöradamánygyűjtés elrendelése iránt előterjesztés. Debreczen, 1879. szept. 8. Pap Ferencz fj.

Személyi hír. Halmágyi Lipót kir. tanácsos s p. ú. igazgató ur Ischlből hazatért s a p. ú. igazgatóság vezetését helyettesítől átvette.

Diszbeleg rendeztetik holnap 2 órákor a „Bika” szálloda éttermében a városunkba megérkezett konventi tagok tisztelőtéré, mely zártkörű leendő.

Gyászhir. Városunk egyik derék fiatal polgára és könyvkereskedője Telegdy K. Gyula a nagyhírű „Telegdy” czég üzletlajdonossá, ma délelőtt 11 óra előtt hosszas szenvedés után jobb létre szenderült. A derék fiatal kereskedő, kit pályáján szakértelem és nemes buzgalom jellemzett, egész városban közönségetlen örvendett, s mind a kik csak ismernek öszinte részvevőből kívánnak neki örök nyugalmat s a sir cesendő ölelben.

Wellentzsey Mór bölcsészettudor a f. tanévben is fog tartani felolvasásokat akadémiánkon a logika és történet bölcsészet körében. Ez utóbbit különösen ajánljuk a történelem barátai figyelmébe s mi ugy tudjuk, hogy a tárgygyal specifice egyetemeken sem fogja koznka. Mindenesetre főiskolánk ifjúságának kedvező alkalma nyílik egy szép tudományjal megismerkedni.

Ujházy László a helybeli kath. iskola volt h. tanára hasonló minőségben a n. kinkindai főgymnasiumhoz választottatott meg s oda már el is utazott, helyére még az itteni gymnasiumhoz senki sem neveztetett ki.

Népiskolánkban, mint halljuk, örvendtesen szaporodik évről-évre a növendékek száma. Hanem aztán annál szűkebbé is lesznek a tantermek, s mindennap szükségesebbé válik, hogy az egyház új iskolákról gondoskodjék. A csapóutcai külvároson tudomásunk szerint jelenleg 154 gyerek van egy terembe összeszoritva, a mi már ott egészég szemponjtól sem engedhető meg. Az újabb időben a toroklob, s hielőt mindig járványosabban lépnék fel, s már ezért sem szabad anyfi gyereket egy teremben oktatni. — Hallomás szerint a napokban küldöttég fogja az iskolákat megtekinteni. Ohajtuk, hogy a küldöttég, minden olyan helyen, a hol nagy számú vannak a gyerekek összeszoritva, új tantermekről gondoskodjék, s bármí áron parallel-iskolákat állíttson fel.

Az aszfaltírozást a napokban már megkezdte, az előmunkálatok már foganatosítatnak.

A kapitányi hivatal utján a pankotai egyház részére 54 frt 58 krajai könyörado mány gyűlt be a lakosságól.

Megnyék t. főorvosának jelentése szerint Bőszor-ányban megszűnt a skarlát, mely a gyermekek közt nagy pusztítást okozott.

A csolnákózyt egylett kiváló élénkséggel örvend mióta a tanuló ifjúság megérkezett. A szép idő járás mellett remélhető hogy sokszor leendő még sokaknak kedves találkozási helye a tó.

Pályázat tanári állásra. A debreczeni kir. gazdasági tanintézetnél öszkeapcsolt földmivesséskolánál egy segédintézet állomás f. évi okt. hó 1-től betöltendő. Ezen állomással jár 800 frt évi fizetés és egy családtalan egyénre való szabad lakás a földmivesséskolában. Folyamodványok szept. 29-ig adandók be. Felhívjuk a pályázni óhajtok figyelmét.

A megyei csendbiztos Papp Bertalan, a kabai indóház környékén a tengeri földekben történt rablások elkövetőinek kipuhatóására kiküldetett, de még ez ideig nyomozódása nem vezet semmi sikerre.

Uj szálloda. Froherer Bernát újszállodája tegnap hatóságilag megvizsgáltatott s ellene rendőri tekintetben semmi kifogás nem történt. A vendéglő a jövő héten megnyílik.

Önkéntesség. Közlebb Sz. ... v. ...

déki városban (az egész nevet nem teszük ki) esküvő volt. Az esküt lelkész így szólt az oltárhoz lépve: „Kérem a házasságrólépnéi szándékozót, legyenek szivek fölállni.” Minden hajdon leány fölállt. ... Így írja a „F. H.” sz.—i levelezője.

Vasuti szerencsetlenség történt a szolnoki indóházánál — mint L. K. írja. — Ugyanis folyó hó 5-én a Ceglédreól jövő tehervonat, mely 87 teherkocsiból állt, oly hirtelen állt meg, hogy a kocsik vasbordáinak óriási recsegése közt a teherárak a kocsiokon összevadásztak, a személyszállító kocsikban pedig többen kisebb-nagyobb sérüléseket szenvedtek; így egyik kupében 2 nő és 1 férfi az egyik kocsireszesből az ülésen és fél válaszfalon át a szomszéd reteszebe bukott; egy aponyi ur kezelt sérlette meg, két nő könyvebb ütést kapott, egy pedig jelentékenyebben sérült meg. Mint halljuk, dözsfekek hiánya okozta a balesetet. — Mindenesetre nagy hiba a vasut társaságtól, hogy a vonatok föl-szerelésére eléggé nem ügyel.

Az időjárás igen kedvező lévén a debreczeni szikós fürdőben folyvást kapui furdót és szobát. A Telegdi háztól omnibus jár: vasárnap, kedden és csütörtökön délután 2 órákor.

Közgazdaság.

Rabiparunkról a következő érdekes összeállítás tájékoztat: „E—s” ben: A rabok egy része: famunkával foglalkozik s csinál, nagy menny hordókat (ennek most nagy kelete van), Egerben, Sátoralja-Ujhelyen azon dolgoznak, s számos megrendelés van. Telen székeket, készítenek. — Ezeket Bolgárszág, Szerbia, Oláhországban kapva kapják. Bergezsás, Nagy-Szombat, Pécs, Vác, S.-A.-Ujhelyen telen koszarat fonnak. Eddig a gyümölcs és szőlő export kicsi és lanyha volt. Csak néhány évre kell visszatekintenuk és látni fogjuk, hogy a kereslet vajmi csekély volt e téren. Ma már ez által elő lett mozdítva. A külföldiek, mióta ezt tudják, tömegesen keresik gyümölcsöcsket és szőlőcsket. — Ez évben eddig már 3-szor anyi kosár lett eladva, mint tavaly. — Berlinből egy elsörendű gyümölcskereskedő egyzerre háromezer darabot rendelt meg. — Ez évben rosiz gyümölcstermésünk volt s még is már eddig 14,000 darab kosár adatott el. Hát még a szőlő. Ez exportjáték Berlinen át Németország minden részébe, Oroszországba és a Svájcba. A nagy-marosik brillians üzletet csinálnak néhány év óta. Bergezsáson H. G. nyugalmozott tszaki élnök nemes szőlőfaját soha sem szüretelt, eladja a fűrtöt, most 300 kosárral küld el. Tavaly Aradon és Pécsen ott indult meg a mozagalom, a vasutak külön kocsikat rendeztek be erre a célra. Már vannak nagy rendszeres fűzes telepek a Bodrog körül. — Barányban (eddig soha nem használt: földön) a Duna és Dráva összefolyásánál és pedig a legkitünőbb, a Lugosi nemes fajú dugványokkal. Hát telen? Akkor a szalmamunkálatok folynak. Csinálnak a többi közt üveg burkot. Olyan hegyes, csucos akár egy csörgő sipka, ebbe bele jő az üveg, aztán rázhatja a kocsi nem török el. Ily módon növekedett fel azstali borivalek, sörünk, savanyú és gyógyvizeink kivitele. Igy pl, csak a kecskeri forrás vizének exportja rendkívül emelkedett. — Most ily módon iképecské lettünk Amerikába is kiszállítani, és szállítunk is már évenként csak Amerikába mintegy 20,000 üveg keserű vizet.

A kamatbiztosítást évező vasutak ez évben körülbelül 300,000 frttal garantirozott kamatot fognak igénybe venni.

Legujabb.

Tegnap szept. 8-án 8 1/2 órákor reggel léptek át csapatunk Novi-Bazár határáig zenező és éljenzés közt Svetlo Borje-nél. Az előceapat egy zászlóalj gyalogság mar negyed orával előbb kelt át a határon. Az egész occupáló hadtest a hadszervontallal és technikus patokkal együtt 6900 emberből áll. Ezer máh-havivó lo követi.

Felölös szerkesztő: Kutasi Imre. Főszerkesztő: Vértési Arnold.

A mérték feladása mellett... férfi ruha raktáramban... Kollarits József és Fiai... Szedlák József... (61) 20—?

Eladó nemesi birtok... Tánctanítási jelentés... Bleyer József, táncmester, kádás-utca 1889-ik szám alatt.

S ó s - borszesz... Bárvárt Karolytól... CSANAK JÓZSEF kereskedésében... Utánzások meggátlása végett alább látható czimlapomat... (19) 19—?